O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TERMIZ DAVLAT UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"
Termiz davlat universiteti
o'quv ishlari bo'yicha prorektor
_______ prof. R.To'rayev
"__" 06 ______ 2024 yil

Ro'yxatga olindi: № BG0710400-2.04.
2024 yil "26" 06

EKOTURIZM

FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	700 000 – Muhandislik, ishlov berish va qurilish sohalari
Ta'lim sohasi:	710 000 – Muhandislik ishi
Ta'lim yo'nalishi:	60710400 – Ekologiya va atrof-muhit muhofazasi (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)

Termiz -2024

<table>
<tr><td colspan="2" rowspan="2">Fan
Tanlov fan</td><td>O’quv yili
2024-2025</td><td colspan="3">Semestr
6</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ta’lim tili
O’zbek</td><td colspan="2">Haftadagi dars soatlari
4</td></tr>
<tr><td rowspan="2">1.</td><td colspan="2">Fanning nomi</td><td>Auditoriya mashg’ulotlari (soat)</td><td>Mustaqil ta’lim (soat)</td><td>Jami yuklama (soat)</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ekoturizm</td><td>60</td><td>60</td><td>120</td></tr>
</table>

2. **I. Fanning mazmuni**

Fanni o‘qitishdan maqsad - talabalami turizmning fundamental asoslari bilan tanishtirish, bo'lajak mutaxassislarga turizmning asl mohiyatini ochib berish, turizmning asosiy ilmiy tushunchalarini o‘rgatish, uning taraqqiyot yoli hozirgi kundagi muammolarini aniqlash va tahlil qilish, turizm to‘g‘risidagi bilimlami yaxlit tizimini shakllantirishdan iborat.

Fanning vazifasi - nazariy va amaliy materiallarga tayangan holda turizmning mohiyati, tasniflanishi va o‘ziga xos xususiyatlarini ajratish, uni rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlari, turizm rivojlanishining mamlakat iqtisodiyotiga bevosita va bilvosita ta’sirini aniqlash, turizm bozoriga ta’sir etuvchi asosiy omillami tahlil qilish,turizmni davlat tomonidan tartibga solish vositalari, turizmda iqtisodiy jarayonlami o‘rganish zarurligi, turizm sohasini isloh qilish va turistik faoliyatni boshqarishni takomillashtirish, turizm sohasida xavfsizlikni ta’minlash tamoyillarini o‘rganish hisoblanadi.

II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg’ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-modul

1-mavzu. Ekoturizm fanining predmeti, vazifalari, maqsadi va tarixi.

Ekoturizm fanining predmeti, vazifalari va uslublari. Turizm industriyasining mohiyati. Turizm industriyasining tarkibi Mehmondorchilk industriyasi. Turizmdagi tadbirkorlik turlari.

2-mavzu. Turizm infratuzilmasi.

Turizm infratuzilmasining mohiyati. Turizm rivojlanishida infratuzilmasining roli. Turizm infratuzilmasi rivojlanishining huquqiy asoslari Turizm infratuzilmasi rivojlanishining muammolari va istiqbollari.

3-mavzu. Turoperatorlik va turagentlik faoliyati va ekoturizm turlari.

Turizm bozorida turoperator va turagentning roli. Turoperatorlik va turagentlik faoliyatining huquqiy asoslari. Turagentlar. Turoperatorlar Turoperatoming xorijiy vakili. Turizmda reklama.

4-mavzu. Ekologik turistik xizmatlar tasnifi.

Turistik xizmatlaming mohiyati.Turistik xizmatlar klassifikatsiyasi. Turistik xizmatlaming o‘ziga xos xususiyatlari. Turistik tashkilotlaming asosiy

vazifalari.

5-mavzu. Ekologik turistik mahsulotlarning iqtisodiy mohiyati.

Turistik mahsulot tushunchasi va unung iqtisodiy mohiyati.Turistik mahsulotlar turlari va ulaming tarkibiy qismlari.Turistik mahsulotlaming o‘ziga xos xususiyatlari.

6-mavzu. Ekologik turistik resurslardan foydalanish samaradorliginini oshirish imkoniyatlari.

Turistik resurslaming ijtimoiy iqtisodiy mazmuni va mohiyati.Turistik resurslaming turlari va ulaming tasnifi. Turistik resurslardan foydalanish samaradorligiga ta’sir etuvchi omillar. Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda turistik resurslarning roli.

7-mavzu. Mamlakatlar milliy ekoturizmining rivojlanishidagi asosiy tamoyillari.

Mamlakatlar joylashuvi, geografik o`rni, mavjud resurslari, tabiati, qadimiy arxitiktura qurilishlari, tabiat yaratgan mujizalari, noyab topilmalari, ziyoratgohlar.

8-mavzu. Turizmning milliy iqtisodiyotda tungan o‘rni.

Turizmning milliy iqtisodiyotda tungan o‘rni, turislar oqimi savdo sohasi, mehmonxonalar faoliyati, valyuta sohasi, trasportlardan tushadigan pul mablag`lari.

2-modul.

9-mavzu. Xalqaro ekoturizmda transport tizimining roli.

Xalqaro ekoturizmda transport tizimining roli, mehmonxonalar faoliyati, valyuta sohasi, trasportlardan tushadigan pul mablag`lari, havo transportlari.

10-mavzu. O‘zbekiston Respublikasida turizm infratuzulmasini rivojlantirish choratadbirlari.

O‘zbekiston Respublikasida turizm infratuzulmasini rivojlantirish choratadbirlari, bor imkoniyatlardan foydalanish, shahar infratuzilmasini isloh qilish, tabiat yodgorliklarining infratuzilmasini ishlab chiqish.

11-mavzu. Surxondaryoda turizm infratuzulmasini rivojlantirish choratadbirlari.

Surxondaryoda turizm infratuzulmasini rivojlantirish choratadbirlari, Boysun tumanidagi ekoturistik joylar, Denov, Sariosiyo, Oltinsoy va boshqa tumanlardagi ekoturistik maskanlar.

12-mavzu. Alohida muhofaza eriladigan joylarda ekoturizm xizmatlarini tashkil etish.

Qo`riqxonalarning bugungi kundagi holari va Alohida muhofaza eriladigan joylarda ekoturizm xizmatlarini tashkil etish. Boysun tumanidagi ekoturistik joylar, qadimiy maskanlar.

13-mavzu. Zamonaviy turizm yo‘nalishlari tashkil etishning milliy

turizmni rivojlantirishdagi o‘rni.

Zamonaviy turizm yo‘nalishlari tashkil etishning milliy turizmni rivojlantirishdagi o‘rni, turizm infratuzulmasini rivojlantirish choratadbirlari, bor imkoniyatlardan foydalanish.

14-mavzu. Ekoturizmning barqaror rivojlanishiga ta’sir etuvchi omillar.

Ekoturizmning barqaror rivojlanishiga ta’sir etuvchi tabiiy omillar, hududning geosiyosiy o`rni, xavfsizlik qonuniyatlari maishiy xizmat turlari.

15-mavzu. Ekoturizmning xavfsizlikni ta’minlashning xalqaro tajribasi.

Ekoturizmning rivojlangan davlatlarda xavfsizlikni ta’minlash tajribasi, xalqaro tajribalarni o`zlashtirish, milliy ekoturistik xavfsizlikni ishlab chiqish.

III. Amaliy m ashg‘ulotlar bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar Amaliy mashg‘ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Ekoturizmning maqsadi va vazifalari
2. Ekoturizmning tasniflanishi
3. Ekoturizmning iqtisodiy tizim sifatida
4. Ekoturizmning rivojlanishining mamlakat iqtisodiyotiga bevosita va bilvosita ta’siri.
5. Ekoturizmning barqaror rivojlanishiga ta’sir etuvchi omillar
6. Ekoturizmning bozorini segmentlash va turizm xizmati iste’molchilari
7. Ekoturizmning industriyasi muammolari va rivojlanish tendensiyalari
8. Ekoturizmning infratuzilmasining turizm rivojlanishidagi roli
9. Ekoturizmning va turagentlar xalqaro turizm bozorida
10. Ekoturizmning xizmatlaming zamonaviy bozorini rivojlantirish muammolari
11. Ekoturizmning mahsulotlar va turistik iste’mol xususiyatlari
12. Ekoturizmning resurslaming mintaqaviy turizmning rivojlanishiga ta’siri
13. Ekoturizmning rivojlantirishda davlatning roli
14. Ekoturizmning xavfsizlikni ta’minlashning xalqaro tajribasi
15. Jahon ekoturizm rivojlanishining asosiy yo‘nalishlari va tendenstiyalari.

Amaliy mashg'ulotlar mul'timedia qurulmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akadem guruhga bir o‘qituvchi tomonidan o‘tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o‘tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo‘llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Ekoturizm kompleks o‘rganish ob’ekti sifatida.
2. Ekoturizm rivojlanish bosqichlari va omillari.

	3. Ekoturizmning tashkiliy asoslari . 4. Ekoturizm tushunchasiga tizimli yondoshuv . 5. Ekoturizmning iqtisodiy xususiyatlari. 6. Ekoturizmning global omillari (mavsumiylik, siyosiy iqtisodiy va tabiiy omillar). 7. Turistlarga xizmat ko‘rsatish texnologiyalari 8. Ekoturizm industriyasining muammolari 9. Turist oqimlarining global miqyosda taqsimlanishi. 10. Turist oqimlarining yonalishlariga ta’sir etuvchi omillar. 11. Franchayzing turizmni boshqarishning zamonaviy shakli sifatida. 12. Turoperatorlik va turagentlik faoliyat. 13. Ekoturizmning milliy iqtisodiyotda tungan o‘rni. 14. Ekoturizm marshrutni tashkil etish. 15. Jahon turizm bozorining evolyutsion rivojlanishi. 16. Ijtimoiydemografik o‘zgarishlami jahon turizm bozoriga ta’siri. 17. Milliy tur mahsulotlar va ulaming xalqaro turistlami jalb qilishdagi ahamiyati. 18. Mamlakatlar milliy turizmi rivojlanishidagi asosiy tamoyillar. 19. Zamonaviy turizm yo‘nalishlari tashkil etishning milliy turizmni rivojlantirishdagi o‘rni. 20. Xalqaro turizmda transport tizimining roli. 21. Mehmonxona biznesi turizm industriyasining bir qismi sifatida. 22. O‘zbekiston Respublikasida turizm infratuzulmasini rivojlantirish choratadbirlari. 23. Ekoturizm xizmatlar tarkibi. 24. Turistik sayohatlar xavfsizligini ta'minlash. 25. Jahon turizmi rivojlanishining zamonaviy tendentsiyalari va istiqbollari. 26. Surxondaryoda turizm infratuzulmasini rivojlantirish choratadbirlari. 27. Tog` va tog`oldi hududlarida ekoturizm xizmatlarini tashkil etish. 28. Alohida muhofaza eriladigan joylarda ekoturizm xizmatlarini tashkil etish. 29. Qadimiy yodgorlik sohasida ekoturizm xizmatlarini tashkil etish bo`yicha loyhalar ishlab chiqish. 30. Surxondaryoda turizm infratuzulmasini rivojlantirish choratadbirlari bo`yicha loyhalar ishlab chiqish. Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo‘yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi. **Mustaqil ta’lim quyidagi shakllarda tashkil etish tavsiya etiladi:** • Mavzular ninormativ-huquqiy hujjatlar va o‘quv adabiyotlari yordamida mustaqil o‘zlashtirish; • Mavzular bo‘yicha referat tayyorlash; • ilmiy maqola va tezislarni tayyorlash;

	• fanning dolzarb muammolarini qamrab oluvchi loyihalar tayyorlash; • nazariy bilimlarni amaliyotda qo‘llash; • amaliyotdagi mavjud muammolarning yechimini topish; • o‘rganilayotgan mavzu bo‘yicha asosiy ilmiy adabiyotlarga annotatsiya yozish va boshqalar. Ta’lim jarayonida innovatsion texnologiyalarni, o‘qitishning interfaol usullarini qo‘llash talaba tomondan mustaqil tanlanadi. Talabalarning mustaqil ta’limini tashkil etish tizimli tarzda, ya’ni uzluksiz va uzviy ravishda amalga oshiriladi. Talaba olgan nazariy bilimini mustahkamlash, shu bilan birga navbatdagi yangi mavzuni puxta o‘zlashtirishi uchun mustaqil ravishda tayyorgarlik ko‘rishi kerak. Mustaqil o’zlashtiriladigan mavzular bo’yicha talabalar tomonidan ijodiy ishlanmalar, ko’rgazmali materiallar, alohida sohaga oid elektron dasturlar, multimedia materiallari, keys stadi ishlanmalarini tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.
3.	**V. Ta’lim natijalari / Kasbiy kompetensiyalari** Talaba bilishi kerak: • tabiatda kuzatish olib borish inson faoliyatining tirik organizmlarga ko’rsatayotgan ta’sirini to’g’ri anglab bilish, kuzatish natijalarini bayon eta olish, ekoturstik vaziyatlarni to`g`ri baholay olish, mavjud ekoturstik imkoniyatlar haqida yozma hisobot bera olish, olingan ma’lumotlarni tahlili haqida tasavvurga ega bo’lishi, bilim olishi talab etiladi. • olingan natijalarni isbotlash uchun ekoturstik vaziyatlarni diagrammalar, jadvallar va grafiklar yordamida tasvirlash va tegishli xulosalar yoki yakun yasash, atrof-muhit holatini eng oddiy usullar bilan kuzatib borish, ekoturstik ma`lumotlar haqida izlanishlar olib borish, turistik xizmatlar tarkibi, turizmning milliy iqtisodiyotda tungan o‘rni, zamonaviy turizm yo‘nalishlari tashkil etishning milliy turizmni rivojlantirishda ekotturizm sohasining o`rnini anglay olish *bilishi va ulardan foydalana olishi* ko’nikmaga ega bo`lishi lozim. • ekologik jarayonlar, atrof-muhit fanlarining integrativligi, globalligi va ularni bizni o’rab turgan planetani mushohada qilishga yordam berishligi, ekologik vaziyatlar haqida tanqidiy qarashlarga ega bo’lish, atrof-muhitni muhofaza qilish tarixiy ildizga ega ekanligi, ekoturstik ma`lumotlar haqida izlanishlar olib borish, turistik xizmatlar tarkibi, turizmning milliy iqtisodiyotda tungan o‘rni, zamonaviy turizm yo‘nalishlari tashkil etishning milliy turizmni rivojlantirishda ekotturizm sohasining o`rnini. Tabiiy resursdan ekoturizm sahasida tizimli foydalanish, barqaror rivojlanish, keys stadi topshiriqlari malakasiga ***ko’nikmalariga ega bo’lishi kerak.*** **(malaka)**

<table>
<tr><td>4.</td><td>VI. Ta’lim texnologiyalari va metodlari:
• ma’ruzalar;
• kompyuter texnologiyasi asosida slaydlar namoyishi;
• amaliy mashg’ulotlar;
• albom-chizmalar tayyorlash;
• interfaol keys-stadilar;
• guruhlarda ishlash;
• klaster, taqdimotlarni qilish;
• individual loyihalar tayyorlash.</td></tr>
<tr><td>5.</td><td>VII. Fanni o’zlashtirish uchun talablar:
Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to‘la o‘zlashtirish, tahlil natijalarini to‘g‘ri aks ettira olish, o‘rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va nazorat uchun berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazoart bo‘yicha yozma ishni topshirish.</td></tr>
<tr><td>6.</td><td>Asosiy adabiyotlar
1. Хаитов Р. Экологик туризим. Укув кулланма. Т-2018
2. M.Abramatov, X.Zokirov “Ekologiya va tabiatni muhofaza qilish” // O’quv qo’llanma. – Toshkent, “PUBLISHING HIGH FUTURE” OK nashriyoti, 2024.-219 b.
3. O'zbekiston Respublikasi Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vazirligi. (2023). Atrof-muhit holati to'g'risida milliy ma'ruza: O'zbekiston. Barqaror rivojlanish Xalqaro instituti.
4. M.T.Mirzayev, M.T.Алиева Turizm asoslari. O‘quv qo‘llanma T.2011
5. I.S.Tuxliyev,R.Hayitboyev,B.SH.Safarov,G.R.Tursunova.Turizm asoslari. Darslik T.2014
6. Е.Л.Писаревский. Основы туризма. Москва 2014
7. Tourism and Hospitality in B.C. by Morgan Westcott (Editor) is used under CC BY 4.0 Licence.
8. Zokirov X. Tabiiy resurslardan oqilona foydalanish. Termiz, Surxon-Nashr”, 2020 y.- 612 b

Qo’shimcha adabiyotlar
1. O‘zbekiston Respublikasining “Turizm to‘g‘risida”gi qonuni. 2019 yil 18 iyul, 0 ‘RQ-549-son.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g"risida’‘gi PF-5611-sonli Farmoni. 2019 yil 5 yanvar.
3. 2019-2025 yillarda O‘zbekiston Respublikasida turizm sohasini rivojlantirish Konsepsiyasi. 0 ‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 5 yanvardagi PF-5611-sonli Farmoniga ilova.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF5781-son</td></tr>
</table>

	Farmoni. 2019 yil 13 avgust. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi Xalq so'zi, 2020 yil 25 yanvar. 5. To'xtaev A.S. Ekologiya. O'quv qo'llanma. Toshkent, 1998. 6. Mustafoev S., O'roqov S., Suvonov P. Umumiy ekologiya. Toshkent, 2006. 7. Abdalova Z., Yormatova D. Ekologiya. Toshkent, 2013. 8. Sultonov P. Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish asoslari. Toshkent, 2007. Одум Ю. Экология. В двух томах. М.: "Мир", 1986 г. 9. Реймерс Н.Ф. Природополозование. Словар-справочник. – М.: Мысл, 1990. – 638 с. **Internet saytlari** 1. www.hemis.tersu.uz 2. www.unilibrary.uz 3. www.student.tersu.uz 4. www.lib.tersu.uz 5. www.ziyonet.uz 6. www.plantprotection.com 7. www.msu.ru 8. www.uznature.uz
7.	**Termiz davlat universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.**
8.	**Fan uchun ma'sullar:** M.B. Abramatov – TerDU, "Ekologiya va tuproqshunoslik" kafedrasi mudiri, biologiya fanlari nomzodi, dotsent. A.Sh.Maxammadiyev "Ekologiya va tuproqshunoslik" kafedrasi o`qituvchisi
9.	**Taqrizchilar:** T.U.Rahimov - QarDU, "Agrokimyo va ekologiya" kafedrasi katta o'qituvchisi, biologiya fanlari nomzodi O.O.Amirov – O'R FA Zoologiya instituti Molekulyar zoologiya laboratoriyasi mudiri, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)